

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра всесвітньої історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Актуальні проблеми історії Другої світової війни

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Історія та археологія»
Спеціальність В 9 «Історія та археологія»
Галузь знань В «Культура, мистецтво, гуманітарні науки»

Затверджено на засіданні кафедри
всесвітньої історії
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Актуальні проблеми історії Другої світової війни
Викладач (-і)	Марущенко Олександр Володимирович, канд. іст. наук, доцент.
Контактний телефон викладача	0661762525
Е-mail викладача	oleksandr.marushchenko@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	<u> 3 </u> кредитів ЄКТС, <u> 90 </u> год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.cnu.edu.ua/
Консультації	За графіком
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни “Актуальні проблеми історії Другої світової війни” складена відповідно до освітньої програми підготовки бакалаврів зі спеціальності “Історія та археологія”.</p> <p>Предметом вивчення вибіркової навчальної дисципліни “Актуальні проблеми історії Другої світової війни” є соціально-економічне, військово-політичне й культурно-духовне становище воюючих держав, функціонування нацистсько-румунсько-угорського окупаційних режимів, розвиток європейського та українського рухів опору, форм і методів їхньої політичної та збройної боротьби, проблеми військової баталістики, історичної біографістики та персоналістики, дипломатії і міжнародних відносин в епоху 1939-1945 рр., основні проблеми історіографії і джерелознавства Другої світової війни.</p> <p>Міждисциплінарні зв'язки: дисципліни, що передують вивченню вибіркового курсу “Актуальні проблеми історії Другої світової війни”: архівознавство, джерела з історії України, джерелознавство, етнологія України, історіографія: теорія і методологія, історія України, теорія і методика наукових досліджень, всесвітня історія.</p> <p>Дисципліни, що використовують матеріали вибіркового курсу “Актуальні проблеми історії Другої світової війни”: історіографія історії України, історіографія всесвітньої історії ХХ ст., історіографія історії зарубіжних слов'ян, філософія і методологія історії, історія України. Новітня історія країн Європи і Америки, Центрально-Східної Європи, Азії та Африки.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою викладання вибіркової навчальної дисципліни “Актуальні проблеми історії Другої світової війни” є вивчення, систематизація та комплексний аналіз контроверсійних і дискусійних проблем періоду Другої світової війни у вітчизняній і зарубіжній історичних науках впродовж 1990-2000-х років. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни “Актуальні проблеми історії Другої світової війни” є ознайомлення студентів з основними групами історіографічних джерел з проблеми, провідними тенденціями і напрямками дослідження теми, її концептуально-методологічними й науково-теоретичними засадами, головними документальними і монографічними публікаціями, аналіз наукового доробку з проблеми провідних вітчизняних і зарубіжних вчених.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
Інтегральна компетентність	

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми історії та археології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3 Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 4 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово..

ЗК 6 Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7 Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8 Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 9 Здатність бути критичним і самокритичним.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК 1 Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.

СК 2 Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.

СК 3 Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.

СК 8 Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

СК 9 Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

СК 10 Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	10
семінарські заняття / практичні / лабораторні	20
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс	Нормативний /
---------	---------------	------	---------------

		(рік навчання)	вибірковий
8	В9 Історія та археологія	4	Вибірковий
Тематика навчальної дисципліни			
Тема		кількість год.	
		лекції	заняття сам. роб.
1. Вступ до вивчення курсу. З'ясування актуальності, об'єкту і предмету курсу. Ознайомлення з джерельно-історіографічною базою теми. Засвоєння концептуально-методологічних засад вивчення дисципліни.		1	2 10
2. Початок Другої світової війни. Воєнно-політичні події 1939-1941 рр. Вивчення передумов причин, характеру та періодизації війни. Дослідження обставин інкорпорації Радянським Союзом Західної України, Західної Білорусії і анексії Прибалтійських держав, Бессарабії та Північної Буковини. З'ясування ролі СРСР у підготовці і розв'язанні Другої світової війни.		2	4 10
3. Перебіг Другої світової війни влітку 1941 – восени 1942 рр. З'ясування справжніх обставин початку німецько-радянської війни 1941-1945 рр. (В.Суворов, І.Буніч, М.Солонін). Вивчення причин вступу США у війну. Тихоокеанський ТВД та його роль і значення у подіях 1941-1945 рр. Розкриття передумов створення Антигітлерівської коаліції.		2	4 10
4. Перелом у Другій світовій війні на користь держав Великої трійки (США, СРСР, Великої Британії). З'ясування місця і ролі Східного фронту в подіях війни (Сталінград, Курська дуга). Вивчення причин розгрому і капітуляції німецько-італійських військ у Північній Африці. Ознайомлення з роллю і значенням азійсько-тихоокеанського ТВД доби Другої світової війни.		2	2 10
5. Друга світова війна і становище у воюючих країнах. Розуміння сутності «нового порядку» в Європі. Вивчення особливостей антинацистського руху Опору і національно-визвольної боротьби. З'ясування передумов виникнення колабораціонізму. Розкриття українського виміру Другої світової війни		2	4 10
6. Воєнно-політичні події 1944-1945 рр. Основні результати й найважливіші наслідки Другої світової війни. З'ясування особливостей воєнних дій у Центрально-Східній Європі. Ознайомлення з рішеннями Кримської й Потсдамської конференцій держав антигітлерівської коаліції та їхніми наслідками. Вивчення ролі й місця Тихоокеанського ТВД у перебігу війни. Розуміння проблемних та дискусійних питань Другої світової війни.		1	4 10
Всього		10	20 60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система	Критерії поточного оцінювання: Відповідно до Положення про порядок організації та проведення		

<p>оцінювання навчальної дисципліни</p>	<p>оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника» та Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника знання оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями:</p> <ul style="list-style-type: none"> – «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; – «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу; – «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю; – «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.
<p>Вимоги до письмових робіт</p>	<p>Проводяться у тестовому режимі в системі дистанційного навчання університету. Оцінюються за 100-бальною шкалою.</p>
<p>Семінарські заняття</p>	<p>Оцінювання роботи здійснюється за стобальною шкалою. При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуальних завдань, контрольних (тестових) робіт. Отримані «незадовільні» оцінки відпрацьовуються в обов'язковому порядку, але враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок.</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Виконання всіх форм роботи, відсутність негативних оцінок, невідпрацьованих пропущених занять. Допуск до заліку передбачає набрання балів у діапазоні 26-50 балів</p>
<p>Підсумковий</p>	<p>Форма контролю – залік.</p>

контроль	Залік виставляється автоматично на останньому семінарському занятті за результатами виконання всіх запланованих видів навчальної діяльності за наявності оцінок за усну відповідь у 5-бальній системі (не менше 2, ваговий коефіцієнт 30), контролю самостійної роботи у тестовій формі в 100-бальній системі (ваговий коефіцієнт 35) і тестових контрольних робіт у 100-бальній системі (ваговий коефіцієнт 35)
----------	--

7. Політика навчальної дисципліни

Контрольні роботи проводяться у формі тестування в електронній дистанційній системі <https://d-learn.cnu.edu.ua>

Академічна доброчесність: Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету: Ознайомитися з даними положеннями можна за посиланням: <https://cnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>

Відвідування занять обов'язкове. У випадку пропуску відпрацьовується тема пропущеного заняття у визначені час та спосіб (конспект підготовки, усна співбесіда, тестування)

Неформальна освіта: вітається проходження навчальних курсів в з використанням різних освітніх платформ. Зараховуються, як підсумковий контроль, результати онлайн курсів на платформах Coursera, Prometheus, EdEra, які відповідають програмі навчальної дисципліни.

8. Рекомендована література

1. Бівор Ентоні. Друга світова війна. К.: КМ-Букс, 2022. 824 с.
2. Від Рейхстагу до Івдзіми. У полум'ї війни. Україна та українці у Другій світовій війні. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2017. 352 с.
3. Війна і міф. Невідома Друга світова, 1939-1945 Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. 272 с.
4. Галушка А., Брайлян Є. Змова диктаторів: поділ Європи між Гітлером і Сталіним. 1939-1941. Харків.: КСД, 2018. 368 с.
5. Гейстінгс Макс. І розверзлося пекло. Світ у війні 1939-1945 років. Харків: КСД, 2019. 752 с.
6. Гоменюк І Провісники Другої світової війни. Прикордонні конфлікти в Центрально-Східній Європі. Від розпаду імперій до Гляйвіцької провокації Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2017. 272 с.
7. Гриневич В. Неприборкане різноголосся: Друга світова війна і соціально-політичні настрої в Україні, 1939-1941 рр. Київ; Дніпропетровськ, Ліра, 2012, 508 с.
8. Друга світова війна в історичній пам'яті України: за матеріалами Українського інституту національної пам'яті. Київ; Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2010. 247. С.
9. Друга світова війна в історичній пам'яті українського народу // Стратегічні пріоритети. 2008. № 4 (9). С. 44-54.
10. Жінки Центральної та Східної Європи у Другій світовій війні: гендерна специфіка досвіду в часи екстремального насильства: збірник наукових праць. К.: Арт. Книга, 2015. 535 с.
11. Коваль М.В. Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939-1945 рр), К.: Видавничий дім «Альтернативи», 1999. 336 с.
12. Левітас Ф. Друга світова війнаб український вимір. К.:Наш час. 2012. 272 с.
13. Лисенко О.Є. Друга світова війна як предмет наукових досліджень та феномен

- історичної пам'яті // Український історичний журнал. 2004. № 5. С. 3-16.
14. Лисенко О.Є Підсумки Другої світової війни для України і проблеми історичної пам'яті // Політика і час. 2007. № 6. С. 30-34.
  15. Лисенко О.Є., Пастушенко Т.В. Сучасний дискурс Другої світової війни крізь призму публікацій «Українського історичного журналу» останнього десятиліття // Український історичний журнал. 2017. № 6. С. 5-17.»
  16. Муковський І.Т., Лисенко О.Є. Звитяга і жертвність. Українці на фронтах Другої світової війни. К.. Книга пам'яті України, 1996. 558 с.
  17. Патриляк І.К., Боровик М.А. Україна в роки Другої світової війни: спроба нового концептуального погляду. Київ; Ніжин ПП Лисенко М.М., 2010. 591 с.
  18. Симоненко І.М. Друга світова війна в історичній пам'яті українського народу // Стратегічні пріоритети. 2008. № 4. С. 44-54.
  19. Суворов В. Криголам. Хто розпочав Другу світову війну. К.: Зелений пес, 2015. 656 с.
  20. Україна в Другій світовій війні: погляд х ХХІ століття. Історичні нариси /Інститут історії України НАН України. К.: Наукова думка, 2011. Кн. 1-2.
  21. Україна в полум'ї війни 1941-1945. К.: Україна, 2005. 560 с.
  22. Україна у Великій війні 1939-1945: науково-популярне видання. К.: Емма, 2014. 264 с.
  23. Чернега Т. Український народ у Другій світовій війні: новий погляд на проблему // Історія в школі. 2000. № 5-6. С.5-9.
  24. Черчілль В. Спогади про Другу світову війну. У 2 т. К.: Видавництво Жупанського, 2018.
  25. Ширер В. Злет і падіння Третього Райху. Історія нацистської Німеччини. У 2-х т. К.: Наш формат, 2017.

Викладач доц.. Марущенко О.В.